

SAYIŞTAY KARARLARI

- GENEL KURUL KARARI**
- DAİRELER KURULU KARARLARI**
- TEMYİZ KURULU KARARLARI**

SAYIŞTAY GENEL KURULU KARARI

Karar No : 4708/1

Karar Tarihi : 4.11.1991

K O N U

Tanzim satış mağazaları kurmak maksadıyla, belediyeler tarafından tesis edilen fonlara ait hesapların Sayıştay denetimine tabi olup olmadığı.

KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT

1961 Anayasasının 127'nci maddesinin ilk fıkrası :

Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.

1982 Anayasasının 160'ıncı maddesinin ilk fıkrası :

Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Sayıştayın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Bu kararlar dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamaz.

1961 Anayasasının 116'ncı maddesinin son fıkrası :

Mahalli idarelerin kuruluşları, kendi aralarında birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

1982 Anayasasının 127'nci maddesinin son fıkrası :

Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

832 sayılı Sayıştay Kanunu'nun

Değişik 28'inci maddesi :

Sayıştay aşağıda gösterilen görevleri yerine getirir :

I- A) Genel ve katma bütçeli dairelerin,

B) (A) bendinde yazılı daireler tarafından sermayesinin yarısı veya yarısından fazlasına katılmak suretiyle sabit veya döner sermayeli veya fon şeklinde kurulan kurum ve teşebbüslerin,

C) Kanunlarla Sayıştay denetimine tabi tutulan diğer kurumların bütün gelir, gider ve mallarıyla nakit, tahvil, senet gibi kıymetlerinin (Emanet niteliğinde olanlar dahil) alınıp verilmesini, saklanma ve kullanılmasını denetler. Sorumluların hesap ve işlemlerini yargılayarak kesin hükme bağlar.

II- Devlete ait ikraz, istikraz ve taahhütlerle çeşitli kaynaklardan bağış ve yardım suretiyle elde edilen nakdi veya ayni kıymetleri, Hazine bonolarını, bütün kefalet, kredi ve Hazine avanslarını kaydedip denetler.

III- Genel ve katma bütçelere ilişkin genel uygunluk bildirimlerini, Anayasada belirtilen süre içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

IV- Gerektiğinde mali işlere ve hesap usulleriyle gelir tahakkuk sistemlerine dair Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine rapor verir.

V- Denetimine tabi kuruluşların hesap ve işlemlerinin incelenmesi sonucunda gerekli gördüğü hususlara dair Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine rapor verir.

VI- Sayıştay, kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri yerine getirir.

832 sayılı Sayıştay Kanunu'nun

Geçici 8'inci maddesi :

Anayasa'nın 116 ncı maddesi gereğince il özel idareleriyle belediyelerin mali işlemlerinin denetlenmesine dair kanun yürürlüğe girinceye kadar, 16 Haziran 1934 tarihli ve 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu ve bu kanuna ek kanunların il özel idareleri ve belediyelere ait hükümleri yürürlükte kalır.

2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu'nun

68'inci maddesi :

Vilayet hususi idareleri ve bu kanunun mer'iyete geçtiği seneye tekadüm eden üç senelik bütçelerindeki varidatın tahsilat miktarlarının vasatı otuz bin lira ve daha yukarı olan belediyelerin muhasip hesaplarıyla kat'i hesapları ikinci derecede Divanı Muhasebatın tetkik ve muhakemesine tabidir.

Bu hesaplar mahallerince tasdik tarihinden itibaren bir ay içinde meclisi umumilerle belediye meclislerinin encümen ve heyeti umumiyelerince ittihaz edilen mukarrerat suretleri ve bütçeleriyle birlikte Divanı Muhasebat'a gönderilir. Divanı Muhasebat bu hesaplarla mukarreratta mevzuubahis hususları ve muameleleri tetkik ile hükme bağlar. Alakalılar Divanın bu hü-

kümlerine karşı 61 inci madde mucibince temyiz hakkını istimal edebilirler. Belediye bütçelerinin varidatı yirmi beş bin liraya inmedikçe bu madde hükmüne tabidir. Divanı Muhasebatın tetkik ve muhakemesine tabi olmayan belediye bütçelerinin hesapları Muhasebei Umumiye Kanununun 119 uncu maddesi hükmüne tabidir.

2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu'nun

11'inci maddesi :

Divanı Muhasebat aşağıda gösterilen vazifelerle mükelleftir :

A : Devlete ait bütün varidat ve masraf ve mallar ile dairelerce emaneten alınan nakit ve ayınlerin, tahvil ve cüzdan gibi kıymetlerin kabz ve sarfının murakabesi;

B : Nakit ve ayınlerle diğer kıymetlere vaziülyet muhasiplerin hesaplarının tetkiki;

C : Muhasiplerin ve icabında ikinci derece amiri itaların ve tahakkuk memurlarının muhakemesi;

D : Mahalli idare ve belediye hesaplarının tetkik ve hükme bağlanması;

E : Zati maaş tahsis evrakının tetkik ve tescili;

F : Devlete ait ikraz, istikraz ve taahhütlerle Hazine bonolarının bütün kefalet, kredi ve Hazine avanslarının kayıt ve murakabesi;

G : Umumi ve kati hesapların tetkikile bu hesaplar hakkında mutabakat beyannamesi tanzimi;

H : İcabında mali işlere ve hesap usullerile varidat tahakkuk sistemlerinin tadiline dair Büyük Millet Meclisine rapor takdimi;

İ : Muhasebei Umumiye ve bütçe kanunları ve diğer kanunlarla Divana verilen vazifelerin ifası;

J : Büyük Millet Meclisi tarafından havale edilecek diğer hesapların ve muamelelerin tetkiki;

K : Devlet mallarına müteallik olup hususi kanunlarla bidayeten murakabeden istisna edilmiş olan muamelelerin ve mütedavil veya bu mahiyet-teki sabit sermayelerin nihai hesaplarının ve bilançolarının tetkiki.

1580 sayılı Belediye Kanunu'nun;

15'inci maddesinin değişik 43'üncü fıkrası :

Ete, ekmeğe, yaş meyve ve yaş sebze ile odun ve mangal kömürüne doğrudan doğruya ve kati lüzum halinde mahalli idare kurullarınca tasdik edilmek şartıyla diğer gıda ve zaruri ihtiyaç maddelerine toptan ve perakende azami satış fiyatları ve yaş meyve ve sebzeye münhasır olmak üzere kar

hadleri tesbit etmek ve icabında 2490 ve 1050 sayılı kanunlar hükümlerine bağlı olmaksızın bu maddeleri satın almak, satmak, stok etmek veya belirli bir kar haddi dahilinde satın aldirmek, sattirmek ve ihtiyacı olanlara maksada göre dağıtmak üzere bir fon tesis ederek tanzim satış mağazaları kurmak ve hayatı ucuzlatacak sair tedbirleri almak;

17'nci maddesi :

15 inci maddenin 59, 73 üncü fıkralarında tadat edilen vazifeler belediyeler için ihtiyaridir.

23 sayılı Sermayesinin Tamamı Devlet Tarafından Verilmek Suretiyle Kurulan İktisadi Teşekküllerin Teşkilatı ile İdare ve Murakabeleri Hakkındaki 3460 Sayılı Kanuna Ek Geçici Kanun'un değişik 10'uncu maddesi :

Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretiyle kurulan iktisadi teşekküllerin teşkilatıyla idare ve murakabeleri hakkındaki 17 Haziran 1938 tarihli ve 3460 sayılı kanunun 7 nci maddesi gereğince kurulan Yüksek Denetleme Kurulu, Başbakanlığa bağlıdır. 12 Mart 1964 tarihli ve 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleriyle müesseseleri ve iştirakleri hakkındaki Kanuna tabi teşekkül ve müesseselerin ve özel kanuna göre denetleme görevi kendisine verilmiş olan sair kurumların denetlenmesi bu kurul tarafından yapılır.

Mahalli İdarelere ait iktisadi teşebbüslerin denetlemesi, bu idarelerin kendi organları tarafından yapılır.

Yüksek Denetleme Kurulu, kanun gereğince hazırlıyacağı raporları, Başbakanlığa sunar. Bu raporların gereken organ, daire, kurum ve teşekküllere dağıtımı Başbakanlıkça yapılır.

233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin;

58'inci maddesinin 1'inci fıkrası :

Atatürk Orman Çiftliği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Anonim Şirketi, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi, Türkiye İş Bankası Anonim Şirketi, Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası Anonim Şirketi, İller Bankası Genel Müdürlüğü ve İller Bankası Genel Müdürlüğü ile il özel idareleri ve belediyelerin, sermayelerinin yarısından fazlasına tek başına veya birlikte sahip oldukları iktisadi teşebbüsler, bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi değildir.

Geçici 1'inci maddesi :

3460 ve 23 sayılı kanunlara tabi olanlar ile bu Kanun Hükmünde Kararname'nin kapsamı dışında kalan teşebbüsler ve kurumları, kuruluş ve işleyişleri ile ilgili yeni bir düzenleme yapıncaya kadar, kendi mevzuatına göre idare olunurlar.

23 Mart 1978 tarih ve 16237 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Belediye Tanzim Satışları Yönetmeliği'nin(Tip Yönetmeliğin) ;

4'üncü maddesi :

Bu Yönetmelikle verilen görevlerin yerine getirilmesi amacıyla belediye bütçesinden karşılanmak üzere () lira tutarında bir fon kurulmuştur.

Bu tutara ulaşıncaya kadar, tanzim satışlarından elde edilen karlar fona eklenir.

Fona yapılacak bağış ve yardımlar söz konusu tutarın hesabında dikkate alınmaz.

14'üncü maddesi :

Fon sorumlu saymanı, Belediye hesap işleri müdürü ya da belediye saymanının gözetim ve denetimi altında ve ona hesap vermekle yükümlü olarak şu görevleri yapar :

.....

7. İdare hesabını düzenleyip Sayıştaya gönderilmek üzere belediye hesap işleri müdürü ya da saymanına vermek.

İNCELEME

Konu ile ilgili mevzuat ve bu husustaki Daireler Kurulu Başraportörlüğü müzekkeresi incelenerek gereği görüldü :

1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesinin 43'üncü fıkrasında, "Ete, ekmeğe, yaş meyve ve yaş sebze ile odun ve mangal kömürüne doğrudan doğruya ve kati lüzum halinde mahalli idare kurullarınca tasdik edilmek şartıyla diğer gıda ve zaruri ihtiyaç maddelerine toptan ve perakende azami satış fiyatları ve yaş meyve ve sebzeye münhasır olmak üzere kar hadleri tesbit etmek ve icabında 2490 ve 1050 sayılı kanunlar hükümlerine bağlı olmaksızın bu maddeleri satın almak, satmak, stok etmek veya belirli bir kar haddi dahilinde satın aldirmek, sattirmek ve ihtiyacı olanlara maksada göre dağıtmak üzere bir fon tesis ederek tanzim satış mağazaları kurmak ve hayatı ucuzlatacak sair tedbirleri almak", belediyelerin görevleri arasında sayılmıştır.

Aynı Kanunun "İhtiyari vazifeler" başlıklı 17'nci maddesinde ise, "15'inci maddenin 59, 73'üncü fıkralarında tadat edilen vazifeler belediyeler için ihtiyaridir." denilmiştir.

Buna göre, bir fon tesis ederek tanzim satış mağazaları kurmak, belediyelerin mecburi görevleri arasında yer almaktadır.

Diğer bir ifadeyle, tanzim satış mağazaları, belediyelerin kendi asli görevlerinden birini yerine getirebilmek için kurdukları hizmet birimleri niteliğindedir.

Öte yandan, anılan 43'üncü fıkrada sözü edilen "Fon" tabiri, kurumsal bir yapıyı değil, belli bir amaç için tahsis edilen meblağı ifade etmektedir. Gerek bu fıkrada, gerek 1580 sayılı Kanunun diğer maddelerinde, aksi yoruma imkan sağlayacak herhangi bir hükme yer verilmemiştir.

Hadise bu yönüyle değerlendirildiğinde, tanzim satış mağazalarının, taşıdığı niteliklerden ziyade, tahsis edilen fonun kaynağı ve bu kaynakla fon arasındaki hukuki ve fiili bağlantı önem kazanmaktadır.

Bahse konu 43'üncü fıkrada tesisi öngörülen fonlar, belediye bütçelerinden ayrılmaktadır. Nitekim bu husus, Belediye Tanzim Satışları Tip Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinde açıkça ifade edilmiş ve bugüne kadarki uygulamalar da bu suretle sürdürülmüştür.

Fonların yönetimi hususunda ise belediyelerde mutlak ve mevcut olanlardan ayrı karar ve yürütme organları öngörülmemiştir. Bunların gerekli kararları sıralı olarak Belediye Meclisi, Encümeni ve Başkanı tarafından alınmakta, yönetimi ise yine Belediye Tanzim Satışları Tip Yönetmeliği'nin muhtelif maddelerinde belirtildiği üzere, bizzat belediye başkanı ile diğer bazı belediye görevlileri tarafından yürütülmektedir.

Diğer taraftan, 3460 sayılı Sermayesinin Tamamı Devlet Tarafından Verilmek Suretiyle Kurulan İktisadi Teşekküllerin Teşkilatı ile İdare ve Murakabeleri Hakkındaki Kanuna eklenen 23 sayılı Kanunun 10'uncu maddesinde yer alan, "Mahalli idarelere ait iktisadi teşebbüslerin denetlemesi, bu idarelerin kendi organları tarafından yapılır." şeklindeki hüküm karşısında, sözkonusu fonların iktisadi teşebbüs mahiyetinde olup olmadıklarının ve dolayısıyla Sayıştay denetimine tabi bulunup bulunmadıklarının açıklığa kavuşturulabilmesi bakımından 23 sayılı Kanunun içinde yer aldığı mevzuatın konumuzla ilgisini tesbit etmek yerinde olacaktır.

Kamu iktisadi teşebbüsleri, Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ekonomik ve sosyal zaruretlerin bir icabı olarak özel kanunlarla kurularak faaliyetlerini kendi kuruluş kanunları çerçevesinde ve tüzel kişiliğe sahip olarak yürütmekte iken, 3460 sayılı Kanunla, kuruluş ve işleyişleriyle, denetim sistemleri müşterek bir yapıya kavuşturulmuştur. Ayrıca bu kuruluşlarda çalışanların istihdam statüleri de hizmetlerinin özellikleri gözönünde bulundurulmak suretiyle Devletin genel istihdam hukuku dışında özel kanunlarla düzenlenmiştir.

Kamu iktisadi teşebbüslerinin kuruluş, işleyiş, denetim ve çalışanlarının istihdam statülerini düzenliyen mevzuatta muhtelif tarihlerde değişiklikler yapılmış ise de, bu değişikliklerin, sözkonusu teşebbüslerin genel karakterini etkileyici bir yönü bulunmamaktadır.

Kamu iktisadi teşebbüsleri ile ilgili mevzuat çerçevesinde, "iktisadi teşebbüs"den bahsedebilmek için bunların;

- Bir kanunla kurulması veya kamu iktisadi teşebbüslerine hayatiyet veren 3460 sayılı kanun ile ek ve değişikliklerinin ve bu kanunun yerine ikame edilen kanunların kapsamında bulunması,

- Tüzel kişiliğe ve müstakil karar ve yürütme organlarına sahip olması,

- Kamu iktisadi teşebbüslerinin denetim statüsü kapsamında olması (istisnai haller hariç),

- İstihdam ettiği kişilerin, kamu iktisadi teşebbüslerinde çalışanların tabi olduğu statüye tabi olması,

- Asıl amacının, karlılık ve verimlilik anlayışı içinde çalışmak ve sermaye birikimini sağlayarak yatırım kaynakları meydana getirmek olması,

- Sorumluluklarının, sermayeleri ile sınırlı olması,

Gerekmektedir.

İşte, 23 sayılı Kanunun 10'uncu maddesinde sözü edilen ve denetimlerinin bağlı bulundukları mahalli idarelerin kendi organlarıncı yapılması öngörülen "iktisadi teşebbüsler", kamu iktisadi teşebbüsleri mevzuatı çerçevesinde ve yukarıda belirtilen nitelikleri haiz olarak kurulan mahalli idarelere bağlı kuruluşlardır. 23 sayılı Kanunun 10'uncu maddesinde yer alan hükmün, bu kuruluşların haiz oldukları niteliklerden hiç birisini taşımayan ve 1580 sayılı Belediye Kanununun 15'inci maddesinin 43'üncü fıkrasında belediyelerin asli hizmetlerinin ifası maksadıyla tesisi öngörülen "fon"la bir ilgisi yoktur.

Dolayısıyla bu fonları belediyelerden ve fon hesaplarını da belediye hesaplarından ayrı düşünmek mümkün değildir.

832 sayılı Sayıştay Kanunu'nun geçici 8'inci maddesi delaletiyle halen yürürlükte bulunan 2514 sayılı Kanunun 68'inci maddesinde, belediyelerin sayman hesaplarıyla kesin hesaplarının ikinci derecede Sayıştay'ın inceleme ve yargılamasına tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

Yukarıdaki tesbitlere nazaran, "iktisadi teşebbüs" niteliği taşımayan ve belediyelere bağlı birer hizmet birimi olarak faaliyet gösteren tanzim satış mağazalarına ilişkin fon hesaplarının, 2514 sayılı Kanunun 68'inci maddesinin kapsamı dışında mütalaa edilmesi mümkün değildir.

1580 sayılı Kanunun 15'inci maddesinin 43'üncü fıkrası tedvin edilirken, sözkonusu fonların, her yönüyle bağlı bulundukları belediyelerin birer hizmet birimi oldukları ve dolayısıyla belediyelerle ilgili mevzuat hükümlerine tabi olmalarının tabii bulunduğu düşüncesinden hareketle, bunların denetimine ilişkin ayrıca bir hüküm tesisi yoluna gidilmediği gibi, idareye de bu hususta bir düzenleme yetkisi tanınmamıştır. Esasen fon teşkiline dair kanunlarda, genellikle bu fonların tabi olacağı statü ile denetime yetkili merci de ayrıca belirtilmektedir. Fon teşkili ile ilgili kanunlarda denetim mercii hususuna bir açıklık getirilmemiş ise, kurulması öngörülen fonun, bağlı olduğu idarenin denetim statüsüne tabi olması gerekmekte olup, bugüne kadar ki uygulama da bu yöndedir.

Nitekim , Kanun Koyucu burada belediyeler tarafından oluşturulacak fonların tabi olmayacağı kanun hükümlerini belirtirken, 2490 ve 1050 sayılı Kanunları açıkça zikretmiş, fakat Sayıştay Kanunundan bahsetmemiştir. Şayet sözkonusu fonların Sayıştay tarafından denetlenmesi uygun görülmemiş olsaydı, anılan 43'üncü fıkra da bu husus da ayrıca hüküm altına alınırdı.

832 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin düzenleniş şekli ve bu maddenin kanunlaşması sırasında yapılan değişiklikler de, tanzim satış fon hesaplarının, Sayıştay denetimi dışında tutulmasını gerektirmemektedir. Şöyle ki:

832 sayılı Kanuna ilişkin Teklif'in orijinal metninde, özel idareler ve belediyeler, Sayıştay'ın görevlerini ve bu arada denetim alanını belirleyen 28'inci maddeye dahil edilmiş, Geçici Komisyonca yapılan değişiklik sonunda ise, özel idareler ve belediyeler tarafından sermayesinin yarısı veya yarısından fazlasına katılmak suretiyle sabit veya döner sermayeli veya fon şeklinde kurulan kurum ve teşebbüsler de aynı maddede tadat edilmiştir. Bilahare Anayasa Komisyonunca hazırlanan raporda, 1961 Anayasasının 116'ncı maddesinde yer alan (Mahalli idarelerin maliye işlerinin kanunla düzenlenmesine dair) hüküm dolayısıyla, 28'inci maddenin özel idareler ve belediyelere ilişkin (I/B) bendinin metninden çıkarıldığı ve bu husustaki kanunun tedvinine değin, Sayıştay'a ilişkin kanunlarda yer alan eski hükümlerin uygulanmasını temin maksadıyla geçici 8'inci maddenin metne eklendiği ifade edilmiştir. Sonuçta da, gerek 28'inci madde, gerek geçici 8'inci madde, öngörülen bu değişikliklere uygun olarak kanunlaşmıştır.

Görüldüğü gibi, mahalli idarelerle bunlara bağlı kurum ve teşebbüslerin 28'inci madde kapsamına alınmaması, bunların Sayıştay denetimi dışına çıkarılması amacına yönelik değildir. Kanun Koyucu, bağlı kuruluşların da ayrıca zikredilmesi sebebiyle değil, mahalli idarelerin maliye işlerinin kanunla düzenlenmesini öngören Anayasa hükmü karşısında, şekli sebepten dolayı, bunların denetimlerine ilişkin hükümlerin, Sayıştay Kanunu'nun asıl maddeleri içinde yer almasını uygun görmemiştir. Denetim boşluğunu önleyebilmek için de, sözkonusu kanun çıkıncaya kadar, bir geçici madde vasıtasıyla eski hükümlerin uygulanmasına imkan sağlamıştır. Bu amaçla kanuna eklenen geçici 8'inci maddenin atıfta bulunduğu 2514 sayılı Kanunun 68'inci maddesi, aynı Kanunun 11'inci maddesine paralel mahiyette olup, her iki maddenin düzenlenişinde de, 832 sayılı Kanunun denetlemeye konu olacak kuruluşları belirten maddesindeki tadadi sistem yerine, genel tarifi sistem benimsendiğinden, denetlenecek idarelerin bağluları zikredilmemiş ve mahalli idareler de merkezi idarenin denetime tabi kuruluşlarında olduğu gibi genel ifadelerle açıklanmıştır. Bu maddelerin yürürlükte olduğu dönemlerde, belediyelerin bağlı kuruluşları Sayıştayca denetlenmiştir. Anılan geçici 8'inci madde, eski durumun devamını görev olarak verdiğine göre ve ayrıca bu kanun teklifinde Anayasa Komisyonunca yapılan değişikliği, 'Fon'un kapsama alınması veya ayrıca zikredilmesi sebebiyle yapılmış bir değişiklik olarak yorumlamaya imkan olmadığından, mahalli idareler ve bunlara bağlı kuruluşlar üzerindeki Sayıştay denetiminin kapsamında 832 sayılı Kanunla

daraltıcı bir değişiklik yapıldığını ileri sürmek mümkün değildir. Ayrıca tanzim satış fon hesaplarının Sayıştay denetimine tabi olmadığı görüşü, mer'i mevzuat hükümlerine uygun düşmeyeceği gibi, bu hususta bir denetim boşluğunun doğması sonucunu da beraberinde getirecektir.

Diğer taraftan, 23 sayılı Kanunun değişik 10'uncu maddesinde, mahalli idarelere ait iktisadi teşebbüslerin denetiminin, bu idarelerin kendi organları tarafından yapılacağı hükme bağlanmış, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 58'inci maddesinde ise, il özel idareleri ve belediyelerin, sermayelerinin yarısından fazlasına tek başına veya birlikte sahip oldukları iktisadi teşebbüslerin, bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olmadıkları ifade edilmiştir. Aynı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1'inci maddesinde de, "3460 ve 23 sayılı Kanunlara tabi olanlar ile bu Kanun Hükmünde Kararnamenin kapsamı dışında kalan teşebbüsler ve kurumları, kuruluş ve işleyişleri ile ilgili yeni bir düzenleme yapıncaya kadar kendi mevzuatına göre idare olunurlar." hükmü yer almıştır. Gerek 23 sayılı Kanun, gerek 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, kamu iktisadi teşebbüslerinin kuruluş, yönetim ve denetimlerine ilişkin düzenlemeleri ihtiva etmekte olup, yukarıda belirtilen hükümler, mahalli idarelere ait iktisadi teşebbüslerin, denetlenmelerinin düzenlenmesi amacıyla değil, bilakis bunların bu kanunların dışında tutulmasını ve diğerlerinden farklı bir yasal çerçevede ele alınmasını sağlamak amacıyla getirilmiştir. Esasen tanzim satış mağazaları daha önce açıklandığı üzere, bu manada birer iktisadi teşebbüs niteliği de taşımamaktadır. Bu itibarla, anılan hükümler gerekçe gösterilmek suretiyle de tanzim satış fon hesaplarının Sayıştayca denetlenemeyeceği söylenemez.

Ayrıca mahalli idarelerin vesayet,mercileri olan Yerel Yönetimler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ısdar ettikleri dayanak metinleri, tutum ve kararları ve Danıştay da verdiği kararı (İdari İşler Kurulunun 25.5.1989 tarih ve E.1989/37, K.1989/41 sayılı kararı) ile değişik gerekçelerle de olsa anılan fon hesaplarının Sayıştay denetimine tabi olduğu yolundaki görüşlerini ortaya koymuşlardır.

Açıklanan hususlar karşısında tanzim satış fon hesaplarının, 832 sayılı Kanunun geçici 8'inci maddesiyle yürürlükte bırakılan 2514 sayılı Kanunun 68'inci maddesi kapsamında mütalaa edilmesi ve bu maddede öngörülen usul çerçevesinde Sayıştay denetimine tabi olması gerekmektedir.

SONUÇ

Tanzim satış mağazaları kurmak maksadıyla belediyeler tarafından tesis edilen fonlara ait hesapların, 832 sayılı Kanunun geçici 8'inci maddesiyle atıfta bulunulan 2514 sayılı Kanunun 68'inci maddesi kapsamında mütalaa edilmesi ve bu maddede belediye hesapları için öngörülen usul çerçevesinde, Sayıştay denetimine tabi olması gerektiğine, ulaşılan bu sonuç nedeniyle de, konuya ilişkin olarak daha önce alınmış olan 20.12.1984 tarih ve 4464/3 sayılı kararın kaldırılmasına, çoğunlukla karar verildi.

SAYIŞTAY DAİRELER KURULU KARARLARI

Derleyen : Sema ERTEM

Sayıştay Uzman Denetçisi

Karar No : 806/1

Tarih : 8.1.1992

ÖZETİ : Sözleşme ile tespit olunan sürenin sona ermesi halinde sözleşme hükümlerinin uygulanma niteliğinin kalmadığı hk.

..... Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Döner Sermaye İşletmesi ile İnşaat Taah. Tic. Ltd. Şirketi arasında aktedilen toplam 1.344.106.154.- Tl. ihale bedelli "Hastaneler Büyük Onarım ve Tadilatı" işine ilişkin sözleşmenin tescilinde hasıl olan tereddüt üzerine 5. Dairece verilen 4.11.1991 tarih ve K- 91/20 sayılı Karara karşı, Üniversitesi Rektörlüğünce 30.12.1991 tarih ve 202-34/1950 sayılı yazı ile itiraz edilerek, sözleşmenin tescili istenmiş ve bunun üzerine konu Daireler Kurulunda görüşülmüş ve karara bağlanmıştır.

.... Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Döner Sermaye İşletmesi ile İnşaat Taahhüt ve Ticaret Ltd. Şti. arasında 26.8.1991 tarihinde aktedilen 1.344.106.154.-Tl. ihale bedelli Hastaneler Büyük Onarım ve Tadilat İşine ilişkin sözleşme tescil için 28.8.1991 tarih ve 7214 varide sayısı ile Sayıştay'a gönderilmiştir.

Sözleşmenin tescilinde tereddüte düşülmesi üzerine 832 sayılı Sayıştay Kanununun 1260 sayılı Kanunla değişik 32 nci maddesinin 1 nci fıkrası hükmü uyarınca mevzuata uygun bulunmayan konuların açıklanması hususu 10.9.1991 tarih ve 7214 varide sayılı sorgu ile Dairesinden istenmiş ve daireince anılan sorguya 4.10.1991 tarih ve D.S.002/91-11-11055 sayılı, yazı ile cevap verilmesi üzerine, konu bir müzekkere ile Başkanlık Makamına bildirilmiş ve daha sonra konu 5. Daireye intikal etmiştir. 5. Dairenin 4.11.1991 tarih ve K-91/20 sayılı Kararı gereğince sözleşmenin tescilinin, kararda açıklanan sebeplerle mümkün bulunmadığının Dairesine bildirilmesi üzerine,..... Üniversitesi Rektörlüğü'nün 30.12.1991 tarih ve 202-34/1950 sayılı itiraz yazısı 31.12.1991 tarihinde Daireler Kuruluna havele edilmiştir.

Ancak behse konu sözleşmenin "İşe Başlama ve Bitirme Tarihi Gecikme Halinde Alınacak Cezalar" başlıklı 3 ncü maddesinin "Sözleşmenin imzalandığının (Sayıştay tesciline tabi işlerde, tescilin) idare tarafından müteahhidin kendisine veya tebligat için gösterdiği adrese tebliğ tarihinden (5) gün içinde yer teslimi yapılarak işe başlanacaktır. Müteahhit taahhüdün tümünü 30.12.1991 tarihine kadar tamamlayıp geçici kabule hazır hale getirmeye mecburdur." şeklindeki hükmüne göre sözleşme ile tespit olunan süre 30.12.1991 tarihinde sona ermiş olduğundan, sözleşme hükümlerinin uygulanma niteliği kalmamış bulunduğu cihatte bu konuda esasa geçilerek karar itihazına mahal bulunmadığından sözleşmenin tescilinin mümkün görülmediğine oy çokluğu ile karar verildi.

ÖZETİ : *Emanet İşlere Ait Uygulama Yönetmeliğinin 16/2 maddesine göre işin aciliyeti ileri sürülenek ilan yapılmadan teklif almak suratiyle ihaleye çıkarılan iş hk.*

..... Bölge Müdürlüğü ile Müteahhit arasında aktedilen 2.679.117.984.- TL ihale bedelli Varyanıt Yolu Toprak İşleri, Sanat Yapıları ve Üst Yapıları İşleri Alttemel, Temel ve Asfalt Mıdırı Temini ve Nakli" işine ilişkin sözleşmenin tescilinde hasıl olan tereddüt üzerine söz konusu sözleşmenin tescilinin mümkün bulunmadığı hakkında 1. Dairece verilip tutanağa aynen alınan 1.10.1991 tarih ve 91-21/14285 Sayılı Karara karşı Bölge Müdürlüğünden alınan 30.10.1991 tarih ve 710-16393 sayılı yazı ile itiraz edilerek sözleşmenin tescili istenmiş ve bunun üzerine konu Daireler Kurulunda görüşülmüş ve karara bağlanmıştır.

Dosya üzerinde yapılan incelemede 1991 yılı Yatırım Programında 86 E 040380 numara ile yer alan söz konusu işin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 81 nci maddesi ve bu maddeye dayanılarak hazırlanan Emanet İşleri Ait Uygulama Yönetmeliğinin 16/2 nci maddesi hükmüne göre ilan yapılmaksızın teklif alınmak suretiyle ihaleye çıkarıldığı ve beş firmaya davet mektubu gönderilmek suretiyle çağrı yapıldığı, ihaleye ın (% 1.00.-) ... İnş. Sn. ve Tic. A.Ş.nin (%1.85) ... İnş. Tic. ve San. Ltd. Şti. (%2.01) ve 'in (% 4.00) indirimle katıldıkları İnş. Tic. Sn. Ltd. Şti nin ise teklif mektubu göndermediği anlaşılmış ve 2.790-747.900-TL keşif bedelli işin, Emanet Komisyonunca, % 4.00 indirimle en düşük teklif veren taşeron 'a; anılan yönetmeliğin 16/2 maddesine göre emanet yoluyla yaptırılacak işin acil olduğu, maddede belirtilen (7) günlük ilan süresine tahammülü olmayan acil ve özellik arz eden işler kapsamında bulunduğu gerekçesi ile ihale edildiği anlaşılmıştır.

Bu konuyla ilgili olarak verilen itiraz yazısında özetli; Emanet İşlere Ait Uygulama Yönetmeliğinin 16. maddesi 2 fıkrasında yer alan "Acil ve özellik arzeden işler, ilan edilmeksizin komisyon ehliyetli gördüğü bir veya birden fazla taşarandan yazılı veya sözlü teklif almak ve bedel üzerinde anlaşmak suretiyle yapılabilir." hükmü ile idare işin aciliyeti kavramını yorumlarken, kararda sözü sadece (7) günlük ilan süresi ile bağlı kalmayarak, fıkra metninde yer alan, "Ehliyetli gördüğü bir veya birden fazla taşerondan teklif alınır" biçimindeki ifade ile de sağlanan kolaylığı dikkate aldığı, işin şartları, çalışma yeri güçlükleri itibariyle cazip olmadığından ehliyetleri ve kapasitelerine güvenilen (5) firmadan teklif istenilmiş elmanına rağmen, (4) firmanın teklifte bulunduğu, olağan üstü tabiat olayları sonucu ortaya çıkan işler acil işlerden sayılabileceği gibi, onarımı ve islahı geciktirilmiş bir yolun da, normal tabiat olayları sonucu veya kendiliğinden tahrip olabileceği, trafik akışı anında can ve mal kaybına neden olabilecek doğal afetin sorun ve sebebi olabileceği,

Kaldı ki, gerek 2886/sayılı Kanunun 81. maddesi gerekse Emanet İşleri Yönetmeliğinin 16. maddesinin 2. fıkrası acil ve özellik arzeden işlerin sadece doğal afetlere maruz kalmış olan işlerden olduğu belirtmediğinden idare işin acileyetine dayanarak ilan yapılmaksızın teklif almak suretiyle işin ihaleye çıkarılmasında hukuka aykılık bulunmadığı belirtilmektedir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanununun "Emanet suretiyle yapılacak işler" başlıklı 81 nci maddesinde emanet suretiyle yapılacak işler fıkralar halinde sayılmış ve bu madde hükmüne dayanılarak çıkarılan ve 6.7.1984 tarih ve 18450 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş bulunan "Emanet İşlere Ait Uygulama yönetmeliği"nin "Taşeron Seçilmesi" başlıklı 16 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında;

"Taşeron eliyle yaptırılması kararlaştırılan işler cins, miktar, yer, teklif alma gün ve saati belirtilmek suretiyle taşeron seçilmesinden 7 gün önce ilan tahtalarına asılır. Gerektiğinde şekil ve muhtevası ve adedi idarece tesbit olunarak ilan yolu ile ilgililere duyurulabilir.

Acil ve özellik arzeden işler ilan edilmeksizin komisyonun ehliyetli gördüğü bir veya birden fazla taşerondan yazılı veya sözlü teklif almak ve bedel üzerinden anlaşmak sureti ile yapılabilir." hükmü yer almış bulunmaktadır. Maddenin birinci fıkrasında, taşaron eliyle yaptırılacak işlerin ilan yoluyla duyurulması esası benimsenmiş ikinci fıkrada ise acil ve özellik arzeden işlerin ilan edilmeksizin komisyonun ehliyetli gördüğü bir veya birden fazla taşarondan yazılı veya sözlü teklif almak ve bedel üzerinde anlaşmak suretiyle yapılabileceği belirtilmek suretiyle birinci fıkradaki prensibin istisnasını teşkil eden haller belirlenmiştir.

İkinci fıkrada işaret edilen "acil ve özellik arzeden işler" in neler olabileceği, bir işin acil olması ve özellik arzetmesi için hangi şartların gerçekleşmesinin gerekeceği hususlarında fıkra metninde açıklık bulunmamaktadır.

Diğer bir anlatımla, idareye aciliyet ve özellik arzetme konularında açık ve net ölçüler verilmemiştir.

Bu duruma göre, emanet yoluyla yaptırılacak bir işin acil olduğunu ve özellik arzettiğini idarenin kendisi belirleyecektir. Başka bir deyişle bu konudaki takdir yetkisi idareye bırakılmıştır.

Maliye ve Gümrük Bakanlığınca da vize edilen sözleşme dosyasında bulunan keşif özeti incelenmesinde; yapılan işin, toprak tesfiyesi, sanat yapıları ve üst yapıları işleri, alttemel, temel ve asfalt mıcırı temini ve nakli v.s gibi karayolu yapımında bulunan bütün iş çeşitlerini kapsayan özellikli bir iş olduğu, ayrıca yolun hahihazırdaki standardının düşük olması nedeniyle can ve mal emniyetinin sağlanması bakımından acil olma özelliğini de taşıdığı açıktır.

Hernekadar, yangın, sel deprem gibi olağan üstü tabiat olayları sonucu ortaya çıkan işlerin acil işler olduğu düşünülebilirse de, onarımı ve ıslahı geciktirilmiş bir yolun da normal tabiat olayları sonucu veya kendiliğinden tahrip olması dolayısıyla can ve mal kaybına neden olması da mümkündür. İdare takdir hakkını kullanırken işin acil ve özellikli olma şartını birlikte düşünmüş ve kamu yararını da göz önünde bulundurmuştur.

İtiraz yazısında da belirtildiği üzere idare işin aciliyeti kavramını yorumlarken, sadece (7) günlük ilan süresi ile bağlı kalmayarak, fıkra metninde yer alan, "Ehliyetli gördüğü bir veya birden fazla taşerondan teklif alınır" biçimindeki ifade ile de sağlanan kolaylığı dikkate almıştır.

Aksi halde ilan edilmek suretiyle yine 2886 sayılı yasanın bir başka usulü olan Eksiltme yoluna gidilse idi, bu hükmün sınırlı olanakları ile işi süratle bitirecek ehliyetli bir firma seçimi şansına bu ölçüde sahip olunamayacaktır. İşin şartları, çalışma yeri, güçlükleri de göz önüne alınarak işin en kısa zamanda ve en iyi şekilde yapılmasını sağlamak için belli deneyim ekipman ve beceriye sahip 5 firma seçilerek, bu firmalardan teklif alma yolu ile gerekli rekabet ortamı da sağlanmış bulunduğundan,

2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 81. maddesine dayanılarak çıkarılan Emanet İşlere Ait Uygulama Yönetmeliğinin 16/2 maddesi hükmüne göre ilan yapılmaksızın teklif alınmak suretiyle ihale edilmesinde sakınca bulunmadığı cihetle sözleşmenin tesciline oy çokluğu ile karar verildi.

SAYIŞTAY TEMYİZ KURULU KARARLARI

Derleyenler : Necla VATAN

Temyiz Kur.Başrap.

Cengiz AYTAR

Sayıştay Uz. Dnt.

Tutanak No: 22591

Tarihi: 12.11.1991

KONU : *Hükmen onanmış hesapların yargılamanın iadesi yoluyla görüşülmesi hk.*

ÖZETİ: 3132 Sayılı Kanunla değişik 832 Sayılı Kanunun 74 ncü maddesinin son dan 2 nci fıkrasında; *"Yargılamanın iadesi isteminde bulunma süresi ilamın tebliğinden itibaren 5 yıldır. Bu süre hükmen onanmış hesaplarda hesabın onandığı tarihten başlar."* denilmekle hükmen onanmış hesaplarında yargılamanın iadesi yolu ile yargılanabileceği kabul edilmiş olduğundan; 1.4.1987 tarihinde hükmen onanmış olan Cide Belediye Saymanlığı 1982 hesabı ile ilgili olarak; 832 Sayılı Kanunun 74 ncü maddesinin (c) fıkrasında yazılı yargılamanın iadesi sebeplerinden *"inceleme ve yargılama sırasında görülmeyen yanlış veya usulsüz bir işlemin hükümden sonra ortaya çıkmış olması"* nedeniyle ve 5 yıllık zamanaşımı süresi dahilinde kalan 6.2.1990 tarihinde yargılamanın iadesi yoluyla hüküm tesis edilmiş olmasında kanuna aykırılık bulunmadığı hk.

Tutanak No: 22598

Tarihi: 19.11.1991

KONU : *Derece yükselmesinde özlük hakların alınması hk.*

ÖZETİ: 657 Sayılı Kanunun 167 maddesinin 12.2.1982 Tarih ve 2595 Sayılı Kanunla eklenen 2 nci fıkrasının; *("Ancak yürütülmekte olan görevin niteliğinde bir değişiklik olmaması halinde, derece yükselmesine ilişkin onayın geçerlik tarihini takibeden aybaşından itibaren bu derecenin 161 nci maddeye göre kazandığı kademe aylığını alır.)* diye yazılı olan hükmüne istinaden; Kazanılmış hak aylığı 13.8.1986 tarihli Bakanlık onayı ile 25.4.1986 tarihinden geçerli olmak üzere bir üst dereceye yükseltilen Vergi Dairesi Müdürüne; yükseltildiği dereceye ait özlük haklarının onayın geçerlilik tarihi olan 25.4.1986 tarihini takip eden aybaşından itibaren ödenmiş olmasında kanuna aykırılık bulunmadığı hk.

Konu :*Tahmini bedeli KDV hariç olarak belirlenen satınalmalar hk.*

ÖZETİ : 24.5.1986 Tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 22 Seri Numaralı Katma Değer Vergisi Genel Tebliğinde; 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 34/2 ve 57 nci maddelerine dayanılarak perakende satış yapanlar ile hizmet ifa eden mükelleflerin katma değer vergisini 1.6.1986 tarihinden itibaren liste ve etiketler üzerinde fiatlara dahil olarak göstermeleri öngörülmüş ise de; aynı tebliğin "Verginin ayrıca gösterilmesi" başlıklı bölümünün 3 ncü fıkrasında "Müzayede mahallerinde ve Gümrük depolarında yapılan satışlarda; 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında mal ve hizmet satın alan kuruluşlara yapılan teslim ve hizmetlerde ve inşaat taahhüt işlerinde düzenlenecek fatura ve benzeri vesikalarda katma değer vergisinin ayrıca gösterileceği belirtilmektedir.

Bu hüküm ve açıklamalar uyarınca;

2886 Sayılı Devlet İhale Kanununun 51 ncı maddesinin (A) fıkrasına istinaden yapılmış olan ve tahmini bedel tesbit edilirken idarece ödenecek K.D.V tutarı tahmini bedele dahil edilmeyen satınalmalarda K.D.V. nin faturalarda ayrıca gösterilerek ödenmiş olmasında; kanuna aykırılık bulunmadığı hk.

ÖZETİ : *Görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılarak görevine başla-
yan memurlara açıkta geçen süreler için verilmeyen 1/3
maaşlarının ödenebileceği hk.*

..... İlkokulu Md. Yardımcısı ile öğretmen 'nin, Adliyeye intikal eden bir olay nedeniyle, 10.2.1986 tarihinde görevden uzaklaştırıldıkları, 6.3.1986 tarihinde de hazırlık soruşturmasının bitmesi üzerine göreve iade edildikleri; ancak yargılamaları sonuçlanmadığı halde kendilerine açıkta kaldıkları süre içerisinde, maaşlarının ödenmeyen 1/3 kısmının iade edilmesi nedeniyle lira için tazmin hükmü verilmiştir.

Dilekçenin, dilekçesinde iki öğretmen arasında olan bir olay nedeniyle, iki öğretmeninde valilikce açığa alındığı ve daha sonra da idare soruşturma sonucunda görevlerine başlatıldıkları belirtilerek, olayın Adliyeye intikalinin kişisel olduğu ve bu nedenle, ilgililere 1/3 maaşlarının iade edilmesinde yasal bir engel bulunmadığından tazmin hükmünün kaldırılması talep edilmektedir.

657 Sayılı Devlet Memurları Yasasının 141 ve 143. maddeleri uyarınca, görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılarak görevine başlayan memurlara açıkta geçen süreler için ödenmeyen 1/3 maaşlarının ödenmesinde yasal bir sakınca olmadığından dilekçi iddialarının kabulü ile 364 Sayılı ilamın 1. maddesi ile verilen -liralık tazmin hükmünün kaldırılmasına,

Tutanak No : 22550

Tarih: 9.7.1991

ÖZETİ : *Ayniyat tesellüm makbuzu karşılığı alınan malzemelere ait bedelin bütçe emanetine alınması ve ertesi yıl fatura karşılığında ilgili kuruluşa emanetten reddiyat yapılmasının yasa lara aykırı olmadığı hk.*

ÖRÜS Ankara Satış Mağazası Müdürlüğünden alınan kereste bedelinin, proforma fatura'ya istinaden ORÜS adına 31.12.1986 günü Bütçe Emanetine alınarak, bütçeye gider yazılması sonucunda, 24.3.1987 tarihli fatura fotokopisinin geçerli sayılması olanaksız görülerek, 1986 tarihli fatura ibrazına değin-lira için tazmin hükmolunmuştur.

Dilekçinin dilekçesinde, söz konusu malzemenin 1986 yılı içinde alındığı, nakit yokluğu nedeniyle, proforma fatura karşılığı bütçeye gider yazılarak, emanete alınan miktarın, ilgili kuruluşun ödeme yapmadan fatura vermemesi nedeniyle, emanetten ödemenin yapıldığı 24.3.1987 tarihinde faturanın alındığı bildirilerek, zarureten doğan bu durum nedeniyle verilen tazmin hükmünün kaldırılması talep edilmektedir.

Örüs'ten 23.12.1986 gün ve 190 sayılı ayniyat tesellüm makbuzu karşılığı alınan kerestelerin bedelinin 31.12.1986 tarihinde bütçeye gider yazılarak emanete alınmasında ve bütçe emanetinden 24.3.1987 tarihli fatura karşılığında ilgili kuruluşa emanetten reddiyat yapılmasında Yasalara herhangi bir aykırılık görülmediği cihetle, dilekçi iddialarının kabulü ile, -liralık tazmin hükmünün kaldırılmasına,

Tutanak No : 22538

Tarih : 2.7.1991

ÖZETİ : *İlamın infazı mahiyetindeki tahsilatın temyize konu teşkil etmeyeceği hk.*

..... Köyü Sağlık Ocağı inşaatında fuzulen kereste ihrazatı ödendiği gerekçesiyle verilen tazmin hükmüne ilişkin 1986 yılı rayiçlerine göre TL. olarak belirlenen fazla ödemenin, 1988 yılı rayiçlerine göre 2 ve son sayılı hakedişten TL. olarak kesildiği bildirilmektedir.

Dairesince de doğrulanan ancak verile emrine bağılı olmayan bahse-konu hakedişle yapılan tahsilatın değeriendirilmesi, temyize konu teşkil et-meyeceğı cihetle bu konuda Kurulumuzca yapılacak işlem olmadığına; yar-gılamanın iadesini gerektirir nitelikte görüldüğü takdirde bu yolda işlem ya-pılmasına,

Tutanak No : 22536

Tarihi : 2.7.1991

ÖZETİ : *Mükerrer taşıma bedeli ödenmemesi için kazı birim fiyatı içinde yer alan 100 m. uzaklığı ilişkin taşıma bedelinin aynen düşülmesi gerekeceğı hk.*

..... Koll Şti'nin yükleniminde bulunan Yapımı işine ait 5 (kesin) No'lu hakediş raporunda; 2200 poz No'lu "Her cins ve klastaki zeminde yarma ve yan Ariyat Kazı" imalatına ilişkin 114. 13,087 M3 Kazı malzemesinin 794 m uzaklıktaki depoya taşınması için verilen taşıma bedelinden Kazı birim fiyat içerisinde yer alan 100 m mesafeye taşımaya ilişkin bedelin 007004-K poz No'lu taşıma formülüne göre saptanan 0,00529 K değeri iolarak düşül-mesi yerine 07005 K-1 poz Nolu taşıma formülüne göre hesaplanan 0,00391.K değerine göre düşülmesiyle fazla nakliye bedeli ödenmesine se-bebiyet verildiğı gerekçesiyle..... TL. için tazmin hükmü verilmiştir. Hake-diş verilerine göre 342.552,569 m³ olarak yapılan 2200 poz No 'lu "Her ciins ve klastaki zeminde yarma ve yan Ariyat Kazısına ilişkin harfiyat malzeme-sinin 197.077,469 m3 07004/K poz No'lu yarma ve yan kazısının taşınması birim fiyatı üzerinden 553 m uzaklığı taşınarak bedeli ödenmiş 114.113,087 m3 lük kısmı ise dolguda kullanılacak nitelikte görülmeyerek 794 m uzak-lıktaki depoya taşıtırılarak bedeli 07 005/K Poz No 'lu birim fiyata göre ödenmiştir.

Ancak ne varki, kazı imalatı içerisinde yer alan 100 m. uzaklığı taşıma bedeli, bahsekonu depoya taşıtmaya ilişkin taşıma birim fiyatından, 07005/K birim fiyatına esas ($F=1,15 \times 0,00034 \text{ K } 100$) formülüne göre he-saplanan 0,00391.K değerine göre düşülmüştür.

Oysa mükerrer bir taşıma bedelinin ödenmemesi için kazı birim fiyatı içerisinde yer alan 100 m uzaklığı ilişkin taşıma bedeli girdisinin aynen düşülmesi gerekmektedir.

2200 poz No'lu Kazı imalatı dilekçesinde açıkladığı gibi paçal bir ka-zıdır. Yol ve Köprü İnşaatı Fiyat analizinde de yarma ve yan ariyat kazıları-nın 1. keşfe esas metraj cetvelinde gösterilen hacimlerinin kazı ve kullanıl-malarında uygulanan birim fiyatlar ile çarpımları toplamının hacimleri top-lamına bölünmesiyle ayrı ayrı kazısı fiyatı ile yan ariyet kazısı fiyatının bu-lunacağı açıklanmakta 14001 K poz No'lu imalata ilişkin Not'un 3. madde-sinde ise 100 m uzaklığı taşımalarında yarma ve yan ariyet kazılarının taşın-ması halinde 0,0046 K, "Ariyet ocağından getirilecek veya Depoya gidecek kazı malzemelerin" taşınması halinde ise 0,0034 K formülünün uygulanıl-masıyla saptanacağı öngörülmektedir.

Diğer kazı imalatlarında da 100 m taşımalarda, 0,004-6 K veya 0,0034 K' nin uygulanacağı yönünde açıklamalar bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi 100 m taşıma bedelinin kazı imalatına hangi formülle girdiği konusunda herhangi bir açıklık bulunmamaktadır.

Ancak 2200 poz No'lu kazı imalatının sözleşmesine ekli analizinde; anılan imalatın % 40 küskü % 60 nın da toprak olduğu, paçal birim fiyatlarında 15001/a, 15006/a 15004/a ve 15009/a poz No'lu imalatlardan olduğu görülmektedir. Birim Fiyat listelerinde (a) imalatlarının "yarmada ve yan ariyet kazısı" olduğu açıkça gösterilmiş olduğuna göre kazı birim fiyatları içerisinde 100 m uzaklığa taşıma bedeli olarak dahil edilen taşıma bedellerinin de 14001/k poz nolu imalatın "Not" kısmında yer alan 3/a No'lu açıklama doğrultusunda 0,0046 K formülüne göre hesap edildiği ortaya çıkmaktadır.

Hal böyle olunca depoya gidecek kazı malzemelere ilişkin taşıma bedelinden, 0,0046 K üzerinden kesinti yapılması gerekmektedir.

Hernekadar dilekçi, kesintinin 0,0046 K formülüne göre yapılması halinde 794 m uzaklıktaki depoya taşımalarında bu formüle göre yapılacağını öne sürmüş ise de böyle bir uygulamanın yapılmasında yol ve köprü İnşaat Fiyat analizine göre mümkün değildir. Çünkü anılan analizde "Depoya gidecek kazının taşınmasına" ilişkin bedelin 10000 m'ye kadar olan uzaklıklarda 07005 K-1 poz No'lu formüle göre saptanacağı öngörülmektedir,

Açıklanan nedenlerle dilekçi iddialarının reddiyle verilenTL. ilişkin tazmin hükmünün tastikine

Tutanak No : 22533

Tarih : 2.7.1991

ÖZETİ : *Keşif artışı nedeniyle verilecek süre uzatımlarının belirlenmesinde havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan devresinin nasıl dikkate alınacağı hususunda idare takdirinin esas olacağı hk.*

..... İnşaat ve Ticaret A.Ş.'nin yükleniminde bulunan inşaatında; 400 takvim günü olarak belirlenen inşaat süresinin, % 30 keşif artışı nadanıyla $400 \times 30 = 120$ gün, harçlı imalatlardan dolayı bölgede havanın fen noktasından çalışmaya müsait olmayan (1 Aralık, 1 Nisan arası) 121 gün, olmak üzere toplam 241 takvim günü artırılarak, 25.11.1986 olarak saptanan işin bitiş tarihinin 24.7.1987 tarihine ötelenmek suretiyle yükleniciye mükerrer süre uzatımı verilmiş olduğu bu süreye ilişkin gecikme cezasının kesilmesiyle de fazla ödemeye sebebiyet verildiği gerekçeleriyle TL için tazmin hükmü verilmiştir.

Söz konusu işe ilişkin sözleşmenin 7. maddesiyle iş süresi 400 takvim günü olarak belirlenmiş, bu sürenin içerisinde havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan devresinin de dahil olduğu anılan maddede açıklanmış ise de; aynı maddede inşaatın bünyesinde meydana gelecek imalat artışından dolayı verilecek süre uzatımında, çalışmaya uygun olmayan devrenin imalat cinsine göre dikkate alınacağı konusunda başka bir düzenleme de getirilmiştir.

Bu durumda: % 30 kapsamına giren işlerin niteliği verilecek süre uzatımında etkili olmakta, dolayısıyla de sözleşme hükmü idareye takdir hakkı vermektedir.

İş artışlarına ilişkin süre uzatımlarında çalışılmayan devrenin hiç dikkate alınmayacağı yönünde, katı bir kural getirilmediğine göre; % 30 oranındaki iş artışı için verilecek sürelerin, çalışılan günlere göre hesaplanma zorunluluğu da bulunmamaktadır.

Kaldığı ilama konu edilen hesap biçimine göre verilecek süreler; iş sürelerinin çalışılmayan dönemlere rastlayanlarla; bu döneme rastlamayanlar arasında çok büyük farklılıklar da yaratmaktadır. Örneğin; 153 gün süreli bir işin başlangıç tarihi 1.9.1986 tarihi olması halinde % 30 luk keşif artışı için çalışılan günler dikkate alınarak hesap yapıldığı zaman 1.9.1986-1.12.1986 90 gün için $90 \times 0,30 = 27$ gün ilave süre verilebilecektir. Oysa aynı işin başlangıç süresi 1.7.1986 olduğu zaman bu iş için $153 \times 0,30 = 46$ gün ilave süre verilebilecektir. Bu farklılık işin başlangıç süresinin çalışılmayan döneme yaklaşması halinde daha da büyüyecektir.

Görüldüğü gibi çalışılan günlere göre ilave sürenin saptanması kimi zaman farklılık yaratmakta dolayısıyla bu yöntem her zaman sağlıklı olamamaktadır.

İş artışlarına ilişkin süre verilmesinde idarenin takdiri ön planda olduğuna göre idarenin tüm iş süresini baz olarak saptadığı ilave süreyi, çalışılmayan süre sonu 1.4.1987 tarihine ekleyerek belirlediği yeni bitiş tarihi yerinde olmaktadır.

Açıklanan nedenlerle dilekçi iddialarının kabulüyle verilen..... TL'ya ilişkin tazmin hükmünün kaldırılmasına.

Tutanak No : 22355

Tarih : 24.9.1991

ÖZETİ : Sorumlunun yasal süresi içinde gönderdiği savunmanın denetçi raporunda belirtilmemesi ve yargılama sırasında dikkate alınmaması bozma nedenidir.

Dilekçi; tazmin hükmüne karşı ileri sürdüğü iddialarının yanı sıra, Denetçi sorgusuna cevaben gönderdiği savunmasının ilamda karşılanmamış olduğu noktasından hareketle, savunması dikkate alınmadan hüküm tesis edilmiş olduğu yolundaki düşüncesini de belirterek itirazda bulunmuştur.

Yapılan incelemede; itiraza konu İlam maddesiyle adına tazmin hük-
molunan sorumlulardan olan Dilekçinin 11.12.1989 tarihinde tebellüğ et-
miş olduğu SORGU' ya cevaben yasal süresi içinde gönderdiği ve 8.1.1990
tarihinde Sayıştay kayıtlarına intikal etmiş olduğu anlaşılan SAVUNMA'sı-
nın, raporda yer verilmemek suretiyle yargılama sırasında dikkate alınma-
mış olduğu anlaşıldığından ve hükme etkili olabilecek bu hususun dikkate
alınmamasının yerinde olmaması sebebiyle, sayılı İlamın 1. maddesi ile te-
sis edilmiş bulunanLiraya ilişkin tazmin hükmünün bu noktadan BO-
ZULMASINA ve yeniden hüküm tesisini teminen dosyanın ilgili Daireye
gönderilmesine;

Tutanak No : 20451

Tarihi : 3.3.1987

ÖZETİ : *Resmi İlan Fiyat Tarifesi ile getirilen ölçülere bağlı kalına-
rak dizilip basılmış olması halinde, bu resmi ilanın işgal
ettiği alanatekabül eden ücretin ödenmesinde sakınca
bulunmadığı hk.*

Eskişehir'de müntaşır İstikbal ve İstanbul'da müntaşır Ayrıntılı Haber
Gazetelerinde yayınlanmış bulunan resmi ilanlar için, Resmi İlan Fiyat Tari-
fesi'ndeki ölçülere göre hesaplanması sonucuna nazaran, daha fazla miktar-
da ilan ücreti ödenmiş olduğu gerekçesi ile tazmin hükmü verildiği anlaşılmak-
maktadır.

30.12.1977 tarih ve 16155 sayılı Resmi Gazetenin yayınlanan Resmi
İlan Fiyat Tarifesi'nin 1. maddesinde ayrıca, Resmi ilanların yayın ücreti 45-
55 Milimetrelık alışılmış sütun genişliğinde bir santimetrelık boy ile ölçü-
lür. Başlığından gayrısı on punutoluk harflerle dizilmiş ilanların 5 santimet-
relık kısmında 10-12 satır yazı bulunur. Daha büyük puntolu harflerle veya
daha dar sütuna dizilen ilanlar, yukarıdaki ölçülere kıyasen hesaplanır." de-
nilmektedir.

Rapor dosyası üzerinde yapılan incelemelerde; sözkonusu ilanların
ön puntodan büyük hurufatla dizilip basıldığıının ileri sürüldüğü ve aynı
ilanın daha dar bir alana sığdırılmak suretiyle yayınlandığı Tanin Gazetesin-
deki ilanın emsal alınmış olduğu görülmektedir. Yapılan incelemede, Tanin
Gazetesindeki ilanın 6 pontoluk hurufatın dizilip basıldığı anlaşılmıştır.

Tarifede esas alınan 10 punto yerine daha küçük hurufatla dizilip ba-
sılması sebebiyle doğal olarak daha az yer işgal eden ve buna bağlı olarak da-
ha az ücret ödenmesi tabii bulunan bir başka ilanın emsal alınarak fazla öde-
me yapılmış olduğuna karar verilmesi "Tarife" hükümlerine aykırıdır. Zira,
Tarife ile getirilen diğer ölçülere de bağlı kalınarak ilanın 10 pontoluk huru-
fatla dizilip basılmış olması halinde, bu ilanın işgal ettiği alana tekabül eden
ücretin ödenmesi, Tarife ile verilmiş bir hakkın teslimi olması sebebiyle faz-
la ödmeden bahsedilemez.

Sözkonusu İstikbal ve Ayrıntılı Haber Gazetelerinde yayınlanan resmi ilanlar üzerinde yapılan incelemede; 5 ayrı punto standardı ile yapılan karşılaştırmayı sonucuna göre, bu ilanların metin bölümlerinin 10 puntoluk hurufatla dizilip basılmış olduğu, başlıklarının ilan metniyle mütenasip bulunduğu ve 5 santimetrelik derinlikte 10-12 satır yazı bulunması gibi tarife ile getirilen diğer ölçülere de uygun şekilde yayılmış olduklarının tesbit edilmesi karşısında fazla bir ödeme yapılmadığı anlaşıldığından, tasis edilmiş bulunanliraya ilişkin tazmin hükmünün KALDIRILMASINA.

Tutanak No : 22668

Tarih : 4.2.1992

ÖZETİ : *Bir giderin tahakkuk ettirilmesi, bütçeye gider yazılacak miktarın yanı sıra, yasal kesintilerin ve alacaklının eline geçecek net miktarın hesaplanmasını ve bunların tahakkuk evrakında gösterilmesini de kapsayan bir işlemler bütünüdür. Yasal kesintilerin noksan yapılmış olmasından doğan sorumluluğa tahakkuk memurunun da iştirak ettirilmesi gerekeceği hk.*

Dilekçi, konuya ilişkin itirazlarının yanı sıra; kendisinin Belediyede Masraf Tahakkuk Memuru olarak görevli olması sebebiyle görev ve sorumluluğunun, Belediye Bütçesine gider yazılacak miktarın tayini ile sınırlı olduğunu ve bu nedenle kanuni kesintilerin yapılması ile bir ilgisinin bulunmadığını, bu görev ve sorumluluğun sadece Saymanlığa (Hesap İşleri Müdürlüğüne) mevdu olduğunu; esasen Belediyelerde kullanılan matbu "Tahakkuk Müzekkeresi ve Verile Emri"nin ayrı ayrı sayfalar biçiminde düzenlenmiş bulunduğunu, Tahakkuk Müzekkeresinde kanuni kesintilere mahsus bir bölümün yer almadığını, böyle bir bölümün sadece Verile Emri üzerinde bulunduğunu; kendisi tarafından düzenlenen ve altına imza koymuş olduğu belgenin sadece Tahakkuk Müzekkeresi olduğunu ve bunun da sağlıklı ve kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunduğunu ve dolayısıyla tediye sırasında ve Verile Emri üzerinde gösterilmek suretiyle yapılması icap eden kanuni kesintilerin noksan yapılmış ya da hiç yapılmamış olmasından doğan sorumluluğa Tahakkuk Memurunun da iştirak ettirilmiş olmasının yerinde olmadığını ileri sürerek sorumluluk yönünden de itirazda bulunmakta ise de;

Bir giderin tahakkuk ettirilmesi, Bütçeye gider yazılacak miktarın yanı sıra, kanuni kesintilerin ve alacaklının eline geçecek net miktarın hesaplanmasını ve bunların tahakkuk evrakında gösterilmesini de kapsayan bir işlemler bütünüdür.

Hangi sebeple olursa olsun, bu işlemlerden bir kısmının yapılmamış olması halinde, düzenlenen belgelerin sağlığından ve kanunlara uygunluğundan bahsedilemez.

Masraf Tahakkuk Memurlarının da Saymanların yanı sıra düzenledikleri belgelerin sağlığından ve kanunlara uygunluğundan sorumlu oldukları 1050 sayılı Kanunun 13. maddesinde hükme bağlanmış olduğundan, ücret bordrosu ya da benzeri tahakkuk evrakında veya bizzatihi matbu mahsus bölüm, sütun ya da satırların yer almamış olmasını, Masraf Tahakkuk Memurlarının sorumluluktan ayrık tutulmasını icap ettiren bir sebep olarak kabul etmek mümkün bulunmamaktadır.

Nitekim uygulamada, gerek kanuni kesintilerin gerek istihkak çeşitlerinin artırılmasına yönelik yasal değişiklikler sonucunda, matbu tahakkuk ve tediye evrakının yeni duruma hemen uyarlanabilmesinin imkansızlığı nedeniyle ve mevcut stoklar tükeninceye kadar bunlar kullanılmaya devam edilmekte ve yasal değişikliklerin icap ettirdiği yeni düzenlemeler bizzat uygulayıcılar tarafından yerine getirilmektedir. Esasen, düzenlenen belgelerin sağlığından ve kanunlara uygunluğundan sorumlu olmanın gereği de budur.

Açıklanan nedenlerle yerinde görülmeyen Dilekçi İddialarının reddine.